

2. Day R. R. A Critical Look at Authentic Materials. The Journal of Asia TEFL. Vol. 1, No. 1. Spring 2004. pp. 101–114.
3. Dja'far V. H. Using Authentic Materials to Enhance Language Learning: Benefits and Practical Considerations.
4. Transformational Language Literature and Technology Overview in Learning (TRANSTOOL). Volume 2, Issue 1. January 2023. pp. 16–22. DOI: 10.55047/transtool.v2i1.1374.
5. Hariri A., Yuma L. A. F. The Use of Authentic Material in English Classroom Teaching: Indonesian New Curriculum. STKIP Al-Hikmah, Surabaya, Indonesia. p. 5.
6. Authentic Materials Used by Senior High School English Teachers. Jurnal Imiah Pendidikan dan Pembelajaran. Vol. 6, No.1. March 2022. pp. 38–48. DOI: 10.23887/jipp.v6i1.32412.

*Сосінська Каріна
Науковий керівник – доц. Бабій Людмила*

РОЗВИТОК УСНОГО МОВЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЧЕРЕЗ ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД

Усне мовлення є провідним видом мовленнєвої діяльності, який забезпечує ефективне спілкування, самовираження та міжкультурну взаємодію. В умовах сучасної освіти, що орієнтована на компетентнісний підхід, розвиток комунікативної компетентності в старшокласників стає однією з ключових цілей навчання іноземної мови.

У сучасній системі шкільної іншомовної освіти навчання говоріння набуває особливого значення, оскільки саме цей вид мовленнєвої діяльності найповніше відображає рівень сформованості комунікативної компетентності учнів. Говоріння є не лише засобом практичного оволодіння мовою, а й показником здатності мислити, аргументувати, переконувати, висловлювати власну позицію. Проте на практиці старшокласники часто виявляють труднощі у процесі усного висловлювання, що пояснюється низкою чинників - психологічними бар'єрами, браком мовленнєвого досвіду, а також недостатньою інтеграцією говоріння з іншими видами мовленнєвої діяльності. У більшості випадків учні тренують окремі мовні структури або відповідають на запитання за підручником, не маючи змоги використовувати мову для досягнення конкретної мети. Проте практика показує, що учні часто відчують труднощі під час усного висловлювання, що зумовлено недостатньою кількістю комунікативних ситуацій, страхом помилок та браком мовленнєвої впевненості.

Ефективним способом подолання цих проблем є застосування діяльнісного підходу, який розглядає учня як активного учасника навчального процесу, здатного самостійно діяти, планувати, оцінювати й контролювати власну мовленнєву діяльність.

Ідеї діяльнісного підходу в навчанні іноземних мов розвивалися у працях Л. Виготського, Ж. Піаже, Дж. Дьюї, а в сучасній методиці вони конкретизуються через моделі Task-Based Learning та Project-Based Learning [5]. Основна ідея цих моделей полягає у створенні навчальних ситуацій, де учні виконують комунікативно значущі дії, а засвоєння мовного матеріалу відбувається природно - у процесі досягнення мети. У межах цих моделей учень розглядається не як пасивний реципієнт інформації, а як активний учасник навчального

процесу, який набуває мовленнєвих умінь через виконання комунікативних завдань. Таким чином, діяльнісний підхід забезпечує не лише засвоєння мовного матеріалу, а й розвиток умінь мислити, планувати, співпрацювати та оцінювати результати власної діяльності. Згідно з Дж. Річардсом, головна перевага цього підходу полягає у його практичній спрямованості: мова вивчається не для того, щоб говорити про неї, а для того, щоб нею діяти [7].

Розвиток усного мовлення в старшій школі тісно пов'язаний із психологічними особливостями підліткового віку. Учні цього періоду володіють достатнім рівнем абстрактного мислення, здатні планувати та оцінювати власну діяльність, прагнуть до самовираження та соціального схвалення. Водночас вони залишаються емоційно вразливими, тому ефективне навчання говоріння вимагає створення сприятливого психологічного клімату, де учні не бояться висловлювати власні думки. Відчуття безпеки, прийняття й підтримки з боку вчителя є ключовими чинниками формування мовленнєвої впевненості [4]. В умовах діяльнісного підходу учень має змогу говорити з реальними комунікативними цілями, що знижує рівень тривожності й водночас стимулює внутрішню мотивацію. Велике значення у процесі навчання усного мовлення має створення емоційно безпечного простору. Багато старшокласників відчують страх помилитися, бути висміяними чи почути негативний коментар. Учитель, який дотримується діяльнісного підходу, формує атмосферу підтримки й довіри, де помилка сприймається як частина процесу навчання, а не як свідчення невдачі. У цьому контексті надзвичайно корисними є методи взаємооцінювання та самооцінювання, коли учні вчаться аналізувати власне мовлення, відзначати успіхи й визначати напрямки для покращення. На думку Р. Елліса, така рефлексія є ключовим етапом діяльнісного циклу, що забезпечує усвідомлення результатів і формування мовленнєвої автономії [5].

Одним із найважливіших принципів діяльнісного навчання є смислова спрямованість. Кожне завдання, яке виконує учень, має бути осмисленим, тобто пов'язаним із реальною ситуацією спілкування або проблемою, що потребує розв'язання. Важливо, щоб учні розуміли практичну мету своєї мовленнєвої дії: переконати, пояснити, домовитися, представити ідею. За таких умов, мовлення є природнім та цілеспрямованим, а навчальна діяльність стає значущою, як описує Т. Хедж, лише тоді, коли учні бачать цінність і результат своїх дій [6].

Діяльнісний підхід передбачає також інтеграцію різних видів мовленнєвої діяльності. Розвиток говоріння нерозривно пов'язаний із аудіюванням, читанням і письмом. Наприклад, підготовка усної презентації включає етапи пошуку та опрацювання інформації, її узагальнення, написання короткого плану або тез, а також усне представлення результату. Таким чином, кожен вид мовленнєвої діяльності виступає засобом підсилення іншого, створюючи єдине комунікативне поле. За словами Вдовиченка, інтеграція видів мовленнєвої діяльності не лише підвищує ефективність навчання, а й сприяє формуванню цілісного мовного досвіду учня, наближеного до реального спілкування [1, с. 68].

Однією з найефективніших форм реалізації діяльнісного підходу є використання комунікативних завдань, у яких учні мають інформаційний дефіцит, тобто кожен учасник володіє частиною інформації, необхідної для спільного розв'язання проблеми. Такі завдання можуть набувати різних форм - від рольових ігор до проблемних дискусій і міні-проектів. Наприклад, під час завдання «Прес-конференція» учні виконують ролі журналістів та експертів, ставлять запитання й формулюють відповіді, що стимулює розвиток умінь слухати, уточнювати, аргументувати. Завдання типу «Дебати» або «Коло думок» сприяють розвитку критичного мислення, адже змушують учнів розглядати проблему з різних точок зору. Поєднання елементів проектного навчання з рольовими симуляціями сприяє формуванню в учнів не лише мовленнєвих, а й соціальних та громадянських компетентностей.

Особливу роль у формуванні усного мовлення відіграють сучасні цифрові технології, які відкривають широкі можливості для реалізації діяльнісного підходу. Використання онлайн-платформ, таких як Padlet, Flip, Mentimeter чи VoiceThread, дає змогу створювати автентичне мовленнєве середовище навіть поза межами класу. Учні можуть записувати подкасти, брати участь в онлайн-дискусіях, створювати відео-проекти або віртуальні інтерв'ю. Це підвищує мотивацію, розвиває вміння співпрацювати та планувати, формує медіа- та цифрову грамотність. Цифрові інструменти допомагають подолати комунікативні бар'єри, оскільки надають учням можливість багаторазово прослуховувати, редагувати або переглядати власні висловлювання, що підсилює рефлексію та впевненість у мовленні.

Важливою характеристикою діяльнісного підходу є наявність етапу рефлексії. Після виконання усного завдання учням слід надати можливість оцінити власний виступ, визначити сильні сторони й труднощі, а також сформулювати план подальшого вдосконалення. Це може здійснюватися у формі самооцінки або взаємооцінювання, коли учні обговорюють результати у парах чи групах. Такий підхід формує в них навички метамовлення - уміння осмислювати сам процес говоріння, що є ознакою високого рівня мовної компетентності. Саме рефлексивна діяльність забезпечує перехід від механічного відтворення мовних структур до усвідомленого, цілеспрямованого використання мови як інструменту комунікації.

Важливим аспектом діяльнісного підходу є інтеграція міжпредметних зв'язків. Теми для обговорень і проектів можуть бути пов'язані з історією, літературою, наукою, громадянською освітою, культурою. Такий міждисциплінарний підхід не лише урізноманітнює зміст навчання, а й підсилює практичну значущість говоріння. Як підкреслює Євтушенко, мовлення стає засобом пізнання світу, а не лише тренуванням граматичних структур. Учні починають сприймати іноземну мову як інструмент дослідження і самореалізації [2, с.189].

Отже, розвиток усного мовлення старшокласників через діяльнісний підхід є складним, але надзвичайно результативним процесом. Він базується на активній участі учня у створенні власного мовлення, усвідомленні цілей і результатів своєї діяльності, інтеграції когнітивних, соціальних та емоційних компонентів. Діяльнісний підхід змінює роль учителя — він перестає

бути лише джерелом знань і стає фасилітатором, організатором комунікативного простору, де учні вчать не просто відтворювати готові фрази, а думати, реагувати, переконувати та створювати смисли. Такий підхід сприяє формуванню мовленнєвої автономії, креативності, критичного мислення та впевненості у власних силах. Його реалізація в умовах старшої школи дозволяє перетворити урок іноземної мови на простір реальної взаємодії, де кожен учень відчуває себе активним учасником комунікативного процесу, а не лише слухачем чи виконавцем завдань.

Таким чином, діяльнісний підхід забезпечує перехід від репродуктивних форм навчання до творчої мовленнєвої діяльності, що відповідає сучасним освітнім цілям і потребам старшокласників. Його впровадження сприяє не лише вдосконаленню усного мовлення, а й формуванню компетентної, відповідальної, комунікативно активної особистості, здатної успішно функціонувати в умовах глобалізованого світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вдовиченко А. О. Формування продуктивних умінь у старшокласників в умовах профільного навчання. Науковий вісник МНУ ім. В. Сухомлинського, 2022. 366 с.
2. Євтушенко О. В. Інтегративний підхід до формування продуктивних умінь у вивченні іноземної мови. Іноземні мови, 2019. 295 с.
3. Beckett G., Slater T. Project-based learning in TESOL. Routledge, 2020.
4. URL:https://www.researchgate.net/publication/381790263_Language_Teacher_Education_on_Project-Based_Learning_and_Teaching
5. Dörnyei Z. Teaching and researching motivation. Routledge, 2020.
6. URL:<https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781351006743/teaching-researching-motivation-zolt%C3%A1n-d%C3%B6rnyei-ema-ushioda>
7. Ellis R. Task-based language learning and teaching. Oxford University Press, 2018. URL: https://books.google.com.ua/books?id=coO0bxnBeRgC&printsec=copyright&hl=uk&source=gbs_pub_info_r#v=onepage&q&f=false
8. Hedge T. Teaching and learning in the language classroom. Oxford University Press, 2000. URL: https://www.academia.edu/12364210/Teaching_and_Learning_in_the_Language_Classroom
9. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and methods in language teaching. Cambridge University Press, 2014. URL: https://ia801609.us.archive.org/28/items/ApproachesAndMethodsInLanguageTeaching2ndEditionCambridgeLanguageTeachingLibrary_201610/_Approaches_and_Methods_in_Language_Teaching_2nd_Edition_Cambridge_Language_Teaching_Library.pdf

Якимущин Анастасія

Науковий керівник – доц. Гупка-Макогін Надія

ВИКОРИСТАННЯ ЧАТ-БОТІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ ГРАМАТИЧНИХ НАВИЧОК В УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

Сучасна освіта перебуває на етапі цифрової трансформації, що вимагає переосмислення традиційних підходів до викладання іноземних мов. Використання інноваційних технологій у навчанні дозволяє підвищити мотивацію, інтерес і результативність учнів. Використання інноваційних технологій у навчальному процесі сприяє підвищенню мотивації, зацікавленості та досягнень учнів. Одним із перспективних інструментів є чат-боти, створені на основі штучного інтелекту. Вони надають можливість постійної практики, адаптованого навчання та